

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 59. ANULU XII.

Telegrafulu ése de doua ori pe septemana: joi'a si Duminic'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditura foiei; pe afara la c. r. poste, cu bani gat'a, prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. éra pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Sabiu, in 30 Iuliu (11 Aug.) 1864.

Inseratele se platescu pentru inteia óra cu 7. cr. sirulu cu litero mici, pentru a doua óra cu 5 1/2 cr. s. pentru a treia repétire cu 3 1/2 cr. v. fa

Dupa scirile cele mai nóue din Carlovitiu dto 25 Iuliu (6 Augustu) alegerea de Mitropolitu a urmatu astfelu:

Dupa esirea Románilor, remasera 60 votanti, dintre cari 57 votara pentru Eppulu Masirevic, 1 pentru Eppulu Atanazcovic, care dedà votulu seu Eppului Masirevic; doi deputati nu votara.

Diet'a transsilvana.

Siedintia din 3/15 Iuliu.

(Proiectu de lege dietala.)

(Continuare si capetu din nr. 57 si 58.)

§. 37. Siedintiele comitetului centrale, precum si ale comitetelor de rectificatiuni si rechiamatiuni suntu publice.

§ 38. Dupa ce a defiptu r. Guberniu terminulu de alegere, presedintele comitetului centrale, si in comunele indreptatite a tramite deputati propri la dieta, presedintele comisiunei de alegere, are de a-lu publicá fàra intardiare in modulu indicatu in §-lu 28 cu publicitatea câtu se póte mai mare.

§ 39. Comitétulu centrale va alege pentru fiecare cercu de alegere spre conducerea alegeri unu presedinte si unu protocolistu, precum si substituti pentru densii, mai incolo 5 membri dintre cei ce au dreptu de alegere in acelu cercu de alegere, cari toti la olalta voru formá comisiunea de alegere. Déca alegerea de presedinte si protocolistu, precum si de substitutii acelor'a aru cadé pe persóne, care nu suntu membri ale comitetului centrale, atunci aceia au sa depuna juramentulu prescisu in § 26.

In acestu tipu se voru compune si comisiunile spre conducerea alegeri in acele comune, care au dreptu a tramite deputati propri la dieta, prin comisiunile centrali de alegere.

§ 40. Biletulu de legitimatiune datu celui ce are dreptu de alegere, i-lu indreptatiesece pre acest'a a intrá in anumitulu loclu de alegere, si servece in locu de provocatiune spre a se infacisiá la alegere, fàra de ver o citare nóua, in diu'a insemnata pre acel'a si in ór'a defipta.

§ 41. In diu'a publicata pentru alegere, in ór'a prefipta si in loculu principale alesu pentru acest'a in fiecare cercu de alegere, se va întreprinde actulu alegeri, fàra privintia la numerulu alegatorilor, cari suntu de fatia.

§ 42. Presedintele tramisu pre temeulu § 39 spre conducerea comisiunei de alegere, carui'a i se va predá prin presedintele comitetului centrale, ori alu comisiunei centrale de alegere consemnatiunea celor ce au dreptu de alegere in cerculu respectivu de alegere, are de a esplicá alegatoriloru dispusetiunile legi acestei'a despre calitatile recerute spre a poté fi alesu, a le deslucí procesur'a la votare, a-i provocá sa-si dea voturile dapa convingerea loru libera, fàra privire la vr'unu interesu egoisticu, asiá cumu le spune consciintia loru propria, ca va fi mai salutaru pentru binele comunu.

§ 43. Alegerea deputatulu pentru dieta nu e ertatu a se face prin acclamatiune, ci debuie facuta prin votare.

Publicitatea — in câtu va admite spatiulu, nu e eschisa. (§ 58. regul. prov. diet.)

§ 44. Presedintele tramisu spre conducere nu póte fi alesu de deputatu la dieta in cerculu acel'a, in care presiede elu alegeri.

§ 45. Déca cineva inainte de inceputulu votisarei aru contradice dreptulu de alegere a vreunei persóne inscrise in list'a de alegatori si aru afirmá, ca aceea au perdutu dela gatirea listelor de alegatori incóce o calitate receruta pentru dreptulu de alegere, se vá decide despre acest'a indata, fàra cá sa se dea locu vreunui recursu.

§ 46. Votisarea se va incepe cu aceea, ca-si voru dá voturile mai antáiú acei indreptatiti la alegere, cari suntu membri comisiunei de alegere.

Dupa aceea va provocá unu membru alu comisiunei pre cei cu dreptu de alegere la votare, in ordinea, in care suntu inscrise numele loru in listele de alegatori.

§ 47. Fiacare alegatoriu provocatu la votare, predandu biletulu seu de legitimatiune, are sa numesca cu o indicare esacta persón'a, pre carea voiesce a o alege de deputatu la dieta.

In comunele, care dapa § 10 lit. A. au dreptu a tramite doi deputati propri la dieta, are sa numesca fiecare alegatoriu dóue nume.

§ 48. Candu s'aru nasce sub votare indoicli in privintia a identitatiei alegatorulu, atunci vá decide comisiunea de alegere indata, fàra cá sa se dea locu vreunui recursu.

§ 49. Fiacare votu se va inscrie lângá numele alegatorulu in rubricelle duplei consemnári de votare spre acestu scopu pregatite.

Inscrierea o va face intru o consemnatiune protocolistulu comisiunei de alegere, in cealalta unu membru alu comisiunei, insa totodata, cést'a din urma va servi de contralista spre controlarea inscrierei.

§ 50. Votulu, care se va dá sub conditiuni, séu se va legá de mandate pentru persón'a, ce e a se alege, nu are valóre.

Despre validitatea séu nevaliditatea voturilor singulari vá decide indata comisiunea de alegere, fàra cá sa fia ertatu vr'unu recursu.

§ 51. Alegerea debuie finita de regula in decursulu di-lei spre aceea prescise. Déca voru întrevéni insa impregiurári, care sa impedece continuarea séu terminarea alegeri, atunci se va poté amaná ori prelungi alegerea pre cea mai aprópe di, ce urméza. Incunoscintiarea despre acest'a se va face dapa datin'a locala.

§ 52. La 4 óre dapa amédi in diu'a prescisa de alegere si indala ce toti alegatorii de fatia, cari inca nu au votatu, si-voru fi datu voturile, se vá dechiará prin presedintele comisiunei de alegere votarea de terminata, se va subscrie prin comisiunea de alegere consemnatiunea dupla de votare, si se va incepe indata scrutiniulu.

Resultatulu numerárii terminate a voturilor se va publicá indata prin presedintele comisiunei de alegere.

§ 53. Pentru cá sa fia alegerea cui-va de deputatu la dieta valida, se recere majoritatea absoluta a voturilor date.

De voru fi voturile asemenea impartite, atunci va decide sórtea, carea o va trage presedintele comisiunei.

§ 54. Déca la actulu de votare nu va reesi pentru unulu séu altu deputatu, ce e a se alege, nici o atare majoritate de voturi, atunci se va procede la alegere marginita.

§ 55. La alegerea marginita au a se margini alegatorii pre lângá acele dóue persóne, care au avutu relative voturile cele mai multe pentru sine la antái'a alegere.

Fia-care votu, care cade la a dóu'a alegere pre o persóna nesuscepta in alegerea marginita, se va considerá cá nula.

§ 56. Dupa ce s'au finitu alegerea, se va incheiá protocolulu portatu despre actulu alegeri, se va subscrie de cátra membrii comisiunei, si apoi se va tramite, pre lângá acluderea consemnatiuniloru de votare si a listelor de numerarea voturilor, comitetulu centrale.

§ 57. Sustienerea ordinei atátu la pertractárilu comisiunelor rectificatóre si rechiamatóre, câtu si la insasi alegere e unu dreptu si o datorintia a presedintelu comisiunei tramise pentru rectificare si acelei pentru alegere, carele póte ordiná spre acestu scopu in casu de lipsa si aplicarea poterei inarmate.

§ 58. Comitétulu centrale are de a emite si admanú fiacáru deputatu alesu, carui'a nu-i sta in contra ver unulu din punctele de eschidere, normate in §§. 16, 17 si 18, unu

certificatu de alegere, și de a trâmite Guberniului r. unu exemplariu alu protocolului luat despre numerarea voturilor. Certificatul emis -lu indreptătesce pre deputatulu alesu a intră in dieta, și intemeiadia presumpțiunea validității alegerei lui până atunci, până candu va dechiară pôte diet'a alegerea de nevalida.

§ 59. Guberniulu are de a indreptă tôte actele de alegere la dieta, carea e chiamata a esamină și decide despre validitatea acturilor de alegere a deputatilor alesi.

§ 60. Toti membri comitetelor centrali, precum și ai comisiunilor de reclamatiune și de alegere capeta pe tempulu aplicării loru câte unu diurnu de 3 f. v. a.

§ 61. Toti membri dietei voru capată pe tempulu cătu voru fi de fatia la dieta câte unu diurnu de 5 f. v. a., și anume dela diu'a insinuării loru la presedintele dietei.

Asemenea le compete acelor'a rebonificarea speselor de calatoria dela loculu locuintei până la loculu unde se va tiné diet'a și innapoi cu câte 1 f. v. a. pe unu milu.

Nici unui membru dietale nu-i e ertatu a resigná de aceste competintie. (§ 75 regul. diet.)

§ 62. Despre validitatea alegerilor de deputaii decide diet'a. (§ 8 reg. diet.)

§ 63. De neimpunatu se va considerá fia-care alegere in privint'a cărei'a va fi in ordine protocolulu de alegere dupa dispusatiunile acestei legi.

§ 64. Siedintiele dietei se voru ordiná, deschide și inchide prin presedintele ei.

§ 65. Siedintiele dietei suntu publice.

Spre sustinerea păcei și ordinii de lipsa la desbateri și spre contenirea ascultatorilor dela ver care demonstrare de placere ori neplacere, va statorí diet'a mesurile cuviincioase, a căroru esecutare cade pe presedinte.

§ 66. In privint'a acést'a se determina, cumca ascultatorilor nu le va fi ertatu a couturbá desbaterile in nici unu modu.

§ 67. Déca unu ascultatoriu séu ascultatorii voru conturbá consultările, și admonitiunea prima a presintelui vá remané fără resultatu, atunci presedintele provocandu-se adóu'a óra la acést'a dispusatiune, vá poté demandá ascultatoriului séu ascultatorilor sa lasa afara, și ai indepartá.

§ 68. Prin esceptiune se pôte tiné o siedintia confidentiala, déca séu presedintele séu celu puținu 10 membri voru cere, și diet'a, dupa departarea ascultatorilor, se vá decide pentru acést'a.

§ 69. Obiectele de pertractare se voru infatisá dietei:

a) cá propusatiuni ale regimului prin impoteritulu comisariu r. de dieta; b) cá propuneri facute din partea membrilor singulari ai dietei.

Propunerile de sine statátore ale membrilor singulari dietali, care nu stau in legatura cu vr'o propusatiune de a regimului, se voru predá mai inainte in scrisu presintelui, care vá decide, de se potu ele admite la pertractare in dieta ori ba? și in casulu d'antáiu va defige ordinea, in care are sa via fiacare la pertractare.

Decidendu presedintele a nu admite propunerea la pertractare, propunatoriulu va avé dreptu a apelá la impoteritulu comisariu r. de dieta.

§ 70. Presedintele dietei va detiermurí ordinea obiectelor, ce suntu a se pertractá. Propusatiunile regimului, care voru sosi la dieta, se voru pertractá și decide inainte de tôte celelalte obiecte de consultare.

Déca presedintele dietei proiectulu de sine statatoriu alu carui-va membru dietalu, admisu spre desbatere, nu-lu va pune la ordinea dílei tempu invederatu pré lungu, fără causa fundata, atunci propunatoriulu, membru dietalu are dreptu sa se planga impoteritulu Comisariu r. de dieta.

§ 72. Cá sa póta pasí diet'a la conclusu, se recere, sa fia de fatia celu puținu jumetate din numerulu intregu alu tuturor membrilor, cari si-au ocupatu scaunulu loru in dieta, ear spre validitatea conclusului e de lipsa maioritaea absoluta din voturile celoru de fatia.

Déca voru fi voturile impartite asemine, proiectulu luat la pertractare se va considerá cá reieptatu.

§ 73. Votarea se va face de regula prin sculare și siedere. Ne avendu acést'a resultatu siguru, se va procede la votarea dupa nume.

Afara de acestu casu nu are locu votarea dupa nume, séu votarea secreta prin bilete, decâtu numai in urm'a unui conclusu specialu alu dietei.

Alegerile se voru intreprende prin bilete de votare.

§ 74. Pertractările tinute in dieta se voru aduce la cunoscenti'a préinalta prin impoteritulu comisariu r. de dieta pre lángha accluderer'a protocolorulu de siedintie.

Modulu publicării pertractárilor dietali in-va defige diet'a.

§ 75. Dietei nu e ertatu a intrá in comunicatiune cu nici o representatiune de tíera din celelalte regate și tieri ale monarchiei, nici a emite publicatiuni.

In adunarez dietei nu se voru admite deputatiuni, și petitiuni se voru poté acceptá numai atunci, candu se voru predá dietei prin unu membru alu ei.

Tramitera de deputatiuni la curtea imperatésca se va poté face numai dupa ce s'au castigatu mai antáiu aprobarea Maiestatei Sale c. r. apostolice.

§ 76. Fiecáru membru alu dietei i sta in voia a se folosí la pertractările dietei de ori care din cele trei limbi ale tieriei.

Proiectele de legi și representatiunile decise prin dieta se voru espeduí in tôte trele limbile tieriei, se voru srbscrie de presedintele dietei și de unu protocolistu, și se voru substerne Maiestatei Sale c. r. apostolice prin impoteritulu comisariu r. de dieta.

§ 77. La pertractările dietei se va observá regulamentul de trebi. (§ 24 regul. prov. diet.)

Despre autonomi'a bisericei gr. or. din Austri'a.

(Continuare din nr. premergatoriu.)

6., Sêrbii, Grecii, Macedo-romani cei trecuti intre anii 1387-1437 in Ungari'a și asiediati in insul'a Capelei in Santu-Andreu, Ratzkeve s. a. și cei trecuti in an. 1438 și asiediati pre buourile despotului Serbiei Giurgiu I. Brancovicu cele din Ungari'a, căci cele din Banatu mai tardiu s'au colonisatu, — și cei trecuti in an. 1481 sub conduct'a lui Pau Chinezu (cá la 25,000) *) și asiediati pre malulu banatianu alu Dunarei și alu Tisei in vecinatatea Baciului, acestia toti impreuna cu fratii loru din Baci, Sirmiu, Slavoni'a, Croati'a și Dalmati'a pre la an. 1650 aveau numai cinci episcopate cu scaunele loru in Croati'a, Slavoni'a și in comitatulu Baci, Siomogiú și Barani'a, și aceste episcopate erau numai ale Sêrbiloru, carii in Banatulu celu atunci cuprinsu de Turci nu aveau teritoriulu seu propriu, ci numai in mai susu numitele tieri, unde duceau și ceva víetia politico-natiunala. (Черте живота наподо ервскогъ etc. de Alecandrs Stoiaicovicu 1849. p. 23). Deci Români banatiani aveau alti episcopi- ai loru natiunali supusi Mitropolitulu romanescu de Alb'a Iuli'a.

Acést'a o adeverescu și mai multe alte date, fapte și argumente preperate prin celelalte tractate, și anume cele

Din sectiunea VI. despre emigrările coloniiloru serbesci in Austri'a;

despre privilegiete, patriarchatulu și seritoriulu loru.

Privilegiete serbesci n'au nimic'a a face cu Români. Ele vorbescu de gente și limba rasciana-serbésca, ritu rascianu, patriarhu, archiepiscopu și episcopi serbesci; ca episcopii au potere a chirotoni preoti serbi; ca jurisdictiunea loru e estinsa numai asupr'a coloniiloru serbesci, carile cu preotii și episcopii loru serbi suntu subordinate Mitropolitulu serbescu din Carlovitiu cá capulu loru bisericescu. De poporu románu și de preoti románi nu vei aflá nici o vorba s. a.— Nu mai puțin se adeveresce asertulu până aci sustinutu și prin datele scóse.

Din sectiunea VII. Dissertatiune istorica asupr'a dieceselor romano-ortodose din Monarchi'a austriaca fatia cu Metropoli'a romanésca de Alb'a Iuli'a și cea serba din Carlovitiu.

1. Tractatulu despre dieces'a metropolitana a Ienopolei.

Eparchi'a acést'a cu poporulu seu: románi, serbi, macedo-romani se numiá de insii Sêrbi și se numesce și in istori'a serbésca „Блашка-тіера romanésca (Черте живота наподо ервскогъ etc. p. 25.)

Eparchi'a acést'a purtá in sut'a 16 până la incepetulu sutei 17 titulu onorariu de metropolia. Cumnatulu Principe-lui Romaniei Radu Sierbanu cu numele Georgiu Brancovanu, cam pe la inceputulu vécului 16 a capetatu dela Principele Transsilvaniei Sigismundu unele locuri de pre lenga Muresiu și s'a facutu Iupanu—Comite alu Ienopolei. Moisi-la-nepotulu lui Georgiu s'a facutu acolo metropolitu cam pre la an. 1570—1575., căru a urmatu Sav'a I. Brancovanu inainte de an. 1600, și apoi fugindu acestu Sava pre la an. 1600 de fric'a Turciloru cu multu poporu in Transsilvani'a, i-a urmatu in scaunulu eparchialu óre care Longinu. Sav'a la an. 1618—murindu Metropolitulu Albei—Iuliei Daniilu- si fiindu alesu de cleru și de poporu, a cuprinsu insusi acelu scaunu alu Mitro-

*) Ales. Stoiaicovicu imparte cei 50,000, Serbi sub trei comandanti, dintre carii, Vuicu Brancovicu și Dumitru Iacsiu sa fia trecutu cu cetele loru in Sirmiu de susu și de josu, eara Pau Chinezu cu partea sea in Banatu și Bacica. (Черте живота наподо ервскогъ p. 10.) Dupa ce Stoiaicovicu cá Sêrbu nu afirma ca au trecutu 50,000 Serbi in Banatu, asiá crediu ca smintescu barbatii nostri candu afirma: ca tóta acea suma a trecut in Banatu etc.

poliei romanesci, în care apoi i-a urmatu mai târziu în an. 1656. renumitul combatatoriu alu calvinismului Simeonu Brancovanu, protopop'a Ienopolei sub numele Sav'a II, carele a fostu stranepotu alu lui Georgiu Bracovanu; éra acesti'a Geurgiu numitu de serbi „Блашки ренерал”-generariu romanescu“ a fostu frate alu Mitropolitulu Moasila. (Dupa istori'a poporului serbescu de Daniile Medacovicu III. 1852., si dupa „Чрпте живора napoda српскогъ etc. p. 22.) Testulu se încerca a adeveri, ca acésta familia de Brancoveni— mai târziu Brancoviceni, aru fi fostu de origine romanésca.

Aceste cercustári de un'a parte, éra diplom'a intaritoria a Principelui Georgiu I. Rákotzi data Metropolitulu Sav'a II. Brancovicu alias Corenicu de alta parte adeverescu: ca dieces'a metropolitana a Ienopolei pâna la infiintiarea Metropoliei Carlovitiane cu toti Románii si Sêrbii sei a fostu sufragana Metropoliei romanesci ortodose din Transsilvani'a. (Va urmá.)

Adunarea generala a Asociatiunei transsilvane.

II.

S i e d i n t i ' a I. din 20 Iuliu (1 Augustu) 1864.

Dupa finirea s. Liturgii in biseric'a gr. or. si gr. cat. se adunara membrii Asociatiunei in biseric'a gr. or., carea éra frumosu gatita si bine ajustata spre scopulu adunarei.

P. Archimandritu P o p a s u propuse o deputatiune de 6 membri, carea sa invite pre d. Vicepresedinte, Can. C i p a r i u, la adunare, carele venindu la 10¹/₄ ore, fu intempinatu cu vii acclamatuni, si deschise adunarea cu cuventulu urmatoriu:

Stralucita Adunare, prea onorati Domni!

In absentia Escellentiei Sele prea veneratului presedinte alu Asociatiunei noastre, cadiendu acumu a dou'a óra asuprami sórtea de a presiedé adunarei generale a Asociatiunei, nu aflu cuvinte de ajunsu, cu cari sa—mi esprimu sentiemintele animei de care e petrunsa acumu mai multu de câtu ori candu de alta data. Tóta istori'a natiunei noastre, cu tóte tristele si ne stersese ei urme, se imbuldiesce inaintea ochiloru animei noastre, candu ne vine aminte, ca ne aflámu standu pre acelu locu sacru alu gloriosiloru nostri parinti, cari sub flamnr'a neasemenatului principe au ocupatu acestu pamentu clasicu, teatrulu virtutiloru romane, dar si teatrulu aceloru îndelungate suferintie, cari cu bratiu de feru au jacutu pre umerii nepotiloru acelor'a. Istori'a a fostu lunga, si cá o fortuna de multi seculi, cu atátu a fostu mai infioratoria, cu câtu chiaru si urmele acelu trecut s'au redusu la cea mai de pre urma desolatiune, — si cu atátu mai trista, cu câtu noi nici astadi, cu tóta glori'a trecutului si cu tóta consolatiunea presintelui, nu ne aflámu in stare, de a scapá celu putínu de acumu in nainte aceste triste ruine si desolate monumente de perirea totala a loru inainte de perirea loru. Ear' candu vá veni tempulu, cá Romanulu sa—si cerceteze aceste antanie incunabile sacre, póte fi, cá sa nu mai afle nici umbr'a aceloru urme sacrate, cá si espatriatulu, care dupa multi ani de esiliu revedindu arele si penatii parintesci nu mai afla nici macaru cenusi'a aceloru are, pre cari si—au adusu sacrificia, dar nici macaru cenusi'a, in carea s'au prefacutu penatii parintesci. O! pâna mai sustá vreun'a ruina, ori câtu se fia ea de trista, ori câtu de desolata si desolatori'a, — inca totu mai sustá si o fantána de consolatiune, celu putínu, cá sa o potemu udá cu lacremile noastre; — ear candu s'a stersu tóta urm'a, totu semnulu, ce ne revoca scump'a memoria a aloru nostri, nu remáne locu de câtu desparatiunei. Ferice de noi, cari inca nu amu ajunsu pâna la acelu gradu de nefericire, si cari inca totu mai suntemu in stare de a aflá locurile cele sánte ale devotiunei noastre. Detorinti'a nostra si a natiunei va fi de aci in colo, cá dupa emanciparea ei din siervitutea tempuriloru barbare, dupa ce numele románu si limb'a lui au inceputu a fi respectate dupa cuveninti'a loru, dupa ce consolidandu—se fundamentulu esistintiei noastre politice va sa se consolideze si fundamentulu buneii stári natiunali, cu totii se lucrámu intr'acolo, cá scopulu chiaru alu acestei Asociatiuni, literatur'a romána si cultur'a poporului románu, sa se faca adeveru, ear' nu numai litera mórtá.

Scopulu meu nu póte fi aici, cá pre largu sa esplicu si sa espunu, ce aru fi de facutu spre inaintarea literaturii romane, cu atátu mai putínu se aretu, ca in ce stá cultur'a adeverata a unui poporu, si cari suntu mijlócele spre atingerea acestei culture. Eu presupunu bucurosu, ca celu putínu la atát'a amu ajunsu, câtu este intrebatiuni nu mai au lipsa de comentariu si de esplicatiuni. Insa totu deodata suntemu constrinsi a constata, cum—ca in respectulu literaturii, alesu in patri'a nostra, atátu de putínu se lucra, câtu s'aru paré, ca séu nu intielegemu, in ce aru stá acestu scopu inaltu, séu amu fi cu totulu neconvinsi despre inaltimea acestui scopu.

Adeveratu, ca cestiunile politice mai bine de unu anu in cóce, ni au sorbitu tóte poterile natiunali, asiá câtu prea putínu tempu ne a remasu spre a ne mai poté ocupá si cu lucrári literarie, mai alesu déca cugetámu, cá acésta preocupatiune cu cestiuni politice nu e restrinsa numai la cei, ce au de a se ocupá cu ea din diregatoria, ci la totu publiculu romanescu e intinsa cu cea mai mare incordatiune. De aceea domniloru méi, de si asta impregiurare e fórté neplacuta preste totu, ear' mai alesu cu respectu la Asociatiunea nostra, de aceea inasa, eu unulu nu aflu destula cauza de desperatu, dupa cumu sum convinsu, ca incetandu incordatiunea politica, séu celu putínu mai miciorandu—se, de aci incolo si interesulu pentru literatura se va intramá cu mai multa vigóre, si ca, ceea ce in alte impregiurári prea lesne s'aru poté judecá de apathia si reposare literaria, in impregiurári de acumu nu este alt'a, de câtu o neajungere necongiurabile de o camu data, dar' incungiurabile subtu alte impregiurari.

De alta parte, déca in respectulu literariu nu potemu sa fimu multiumiti cu presintele nostru, — dar in respectulu mijlóceloru culturei natiunali, in câtu ast'a nu depende sa fimu cu totulu nemultiumiti, dela literatura, nu potemu dupa ce si in decursulu anului trecut nu s'a recitu zelulu pentru institutiile de cultur'a natiunala, asiú poté inca dice, ca s'a si mai incalditu, fiindca chiaru in decursulu acestui anu s'au deschisu dóue institute nóue, cumu este gimnasiulu dela Nasedu si scól'a de fete la Blasiu, — dóue institute, dela care nu numai cultur'a poporului románu póte multu se dependa, dar cu tempu chiaru si inaintarea literaturii natiunali.

Premetiendu aceste, amu onóre totodata o atrage atentiunea stralucitei adunári la diversele reporturi, cari dupa program'a dilei numai de câtu voru sa încépa a se ceti publice, din carele stralucit'a Adunare va conósce mai cu evidintia nu numai starea presenta a Asociatiunei noastre, dar' totdeun'a si alte particularitati in detaliu, cari tóte se referescu la maretulu scopu alu Asociatiunei transsilvane pentru literatur'a romána si cultur'a poporului románu.

Dupa care amu onóre de a dechiará Adunarea de deschisa, si a provocá pre dlu secretariu secundariu la cetirea raportulu anualu pentru anulu 1863/4. T. Cipariu m. p.

Dupa—ce adunarea cuventulu D. Vice—presedinte l'a salutatu cu vii acclamatuni, D. B a i a s i u se urca pe tribuna si saluta adunarea generala prin cuvintele urmatóre:

Reverendisime D—le Vice—resiedinte! Préonorata adunare! Onórea, ce s'a datu acestui opidu din partea adunarei generale a Asociatiunei noastre transsilvane, alegendu pentru tine—rea aceleia in estu anu opidulu nostru Hatiegu, a fostu pentru noi locuitorii o destinctiune intru adeveru fórté mare. — De si mi s'a datu mie acea missiune placuta, de a manifestá in numele toturoru locuitoriloru acestui orasiu bucuri'a si multiamit'a nostra cátra préonorat'a adunare generala, marturisescu, Domniloru, curatu, ca nu aflu cuvinte, prin care sa fitu in stare a descrie acésta norocire si bucuria a nostra, ce o simtu toti locuitorii Hatiegui dela micu pâna la mare. Asociatiunea nostra transsilvana pentru literatur'a si cultur'a poporului románu si—are missiunea cea mai nobila, ce o póte avé vre—o societate omenésca pe fati'a pamentului, — a radica adeca pe o natiune scapatata si apesata din seculi si démna de unu viitoriu mai bunu, a resboi in contr'a intunerecului si a produce lumin'a, a latí sciintiele si artele, dela care depinde viéti'a si viitoriulu fiesce cárei natiuni, a face cá natiunea romána inapoiata nu din vin'a sea, sa intre in concertulu natiuniloru civilizate moderne, a se poté eunósce pre sine, cine a fostu, cine e astadi si ce póte fi? Cum dara asiú poté fi eu in stare, a esprimá pe deplinu sentimentulu orasieniloru nostri de bucuria cátra acestu institutu salutariu, cátra acestu asilu de sciintie si arte, mai vertosu fiindu noi astadi norociti, a vedé in mijloculu nostru pe atáti'a barbatii illustri, pe flórea natiunei románe. — Nu voiu a aminti, ca sentiamintele noastre cátra institutul Asociatiunei suntu cu atát'a mai adánci, cu câtu dóra nici unu tinutu in Transsilvani'a intréga nu e atátu de scapatatu in privinti'a sciintieloru si a artei, cá chiaru tinutul Hatiegui, — acestu tinutu plinu de atátea reminiscétiie insemnate, ce vorbescu de trecutulu si glori'a strabuniloru nostri; me marginescu, Domniloru, numai a ve rogá, cá in mijloculu nostru sa ve aflati cá in mijloculu unei familie, care a acceptatu cu atát'a doru ferbinte diu'a de astadi. Dee ceritulu, cá Asociatiunea nostra pentru cultur'a poporului sa prospereze si sa infflorésca! in fine multiamindu Rever. D. Vice—presedinte pentru neobosit'a ostenála, ce o face necurmatu pentru inaintarea poporului nostru, priimiti, ve rogu Domniloru, din parte—né unu „bine ati venitu“ fratiescu; ear bunulu nostru Monarchu Mai Sea Imperatulu, subt alu cáruí sceptru blándu s'au infiintiatu acestu

Institutu: la multi ani sa traiésca! Traiésca patri'a! traiésca natiunea româna!! (Sa traiésca!)

La propunerea D. Vice-presiedinte: a se alege secretari ad hoc, P. Popé'a recomanda pre dd. professori Popescu si Dr. Mesiota, cari cu approbarea adun. ocupa locul la més'a comitetului.

Secretarul secundaru I. Russu vine apoi spre a citi reportulu comitetului dela 7—8 Septembrie 1863 (adunarea generala din Blasiu pâna la adunarea de fatia (1 Augustu c. n.), care se va reproduce intregu in actele Asociatiunei. Elu cuprinde cinci côle scrise si însira in modu cronologicu cele mai momentóse lucrâri ale Asociatiunei, cari tóte suntu cunoscute cetitoriloru acestei foi din protocólele siedintieloru lunarie, si de aceea, considerandu si angustimea colóneloru nóstre nu le mai reproducemu. Cu vii acclamatuni priimesce adunarea generala scirea despre generósele sacrificie, aduse pentru Asociatiune din partea Escellentiei Sele Dlui Presiedinte Br. de Siagun'a, care a dispusu a se tipari gratis actele Asociatiunei si in anulu decursu, apoi din partea Dlui V.-Presiedinte Can. Cipariu, care depunendu 200 f. s'a facutu membru fundatoru alu Assoc., in finedin partea dd. Comite supremu de Laday si Jude primariu Iosifu Siulutiu, cari au accuiratu Asociatiunei ajutore sigure pe mai multi ani din partea unoru comune ale cercuriloru sele.

D. V. Presiedintele da spre citire chartiele de multiamita: a Esc. Sele Cancelariului aulicu transsilvanu Conte Nádasy, a d. prof. la Academi'a c. r. de drepturi din Sabiiu Dr. Sentz,— ambe in limb'a româna, in fine a d. Consiliariu Schuler in limb'a germana, pentru alegerea loru de membri onorari ai Asociatiunei. Cestu din urma adausese si o traductiune in germana a poesiei lui G. Sionu: Limb'a nóstra, carea se da spre citire publica, si traductiunea bine nimerita in materia si in forma afla aprobare unanima din partea adunârei, ceea-ce la propunerea D. Popescu se va si esprime in protocolu.

V. Presiedintele da spre citire concursule la premiulu de 50 f. pentru prasirea celoru mai multi fragari. Concurinti suntu doi, D. Victoru Pipoziu din Belgradu si scól'a gr. or. din Erdő-Szt-György, cârora li-se acórdá premiele de câte 25 f.

Presidiulu da spre citire raportulu cassierului si controlorului, din care se vede, ca starea fondului Asociatiunei in 29 Iuliu 1864 c. n. erá de 21,083 f. 39 cr. v. a.

La propunerea prof. Boiu se aduce oficialiloru Asociatiunei multiamita publica.

Presidiulu provóca acumu la alegerea a trei comisiuni ad hoc: 1) pentru revederea socoteleloru, 2) pentru inscrierea membriloru noi, 3) pentru preliminarea bugetului pe anulu venitoriu. La propunerea Par. Pope'a se alegu in 1) dd. I. Balomiri, Moldovanu din Dev'a, Can. Vesterneanu, Prot. Papiu, prof. Dr. Glodariu; in 2) cetatienii din Hatiegu dd. Apostolu, Baiasiu si Lud. Munteanu; in 3) Prot. Ratiu, Prof. Boiu, Vicariu P. Popu, Protos. Pope'a si Cons. Dr. Vasiciu.

Acumu se da ordine pentru citirea tractateloru incurse, si Secretariulu II, P. Prot. Russu ocupandu tribun'a si insotitu de atentiuca si acclamatiuca adunârei, carea intr'aceea crescuse prin intrarea a 20—30 óspeti magiari, parte Amploiatu comitatensi si locali, parte proprietari din pregiuru, — intre cari la urma si betranulu Br. Nopcea— citeste o disertatiune pretiósá istorica asupr'a Româniloru din Daci'a lui Aurelianus. —

Presidiulu defige ordinea lucrâriloru pe siedinti'a urmatóre; ear P. Pope'a, nainte de a se incheia siedinti'a, cere cuventu si propune, cá aflandu-ne pe locurile cele mai classice ale Transsilvaniei, pe unde a calcatu piciorulu strabuniloru nostri, membrii Asociatiunei sa easa in corpóre la satulu Gradisce, spre a venerá ruinele Zarmizegetusei si ale Ulpiei Traiane. Propunerea se priimesce cu entusiasm, si siedinti'a se incheia la 1 óra.

Dela congressulu serbescu.

Ceea ce aflámu despre congressu, suntu urmatórele: Congressulu se deschise in 4 Augustu (23 Iuliu) prin o cuventare a comissariulu imperatescu, dupa carea urmá alta cuventare a Administratorului mitropolitau Masirevits, ce facu amintire de marile merite ale Patriarchului reposatu. Dr. Hadzic propuse, cá fiindu de urgentia nenegabila regularea trebiloru bisericesci si scolare, congressulu pentru pertractarea acestor'a sa premérgea congressului de alegere. Dr. Miletic inca e de acésta parere, de óre ce sinodulu aru fi numai organu esecutivu, ear puterea legislativa o are congressulu. Mikovic, Ludaic si Brankovic sprijinescu pre Dr. Miletic. Comissariulu imp. atribue

regimului dreptulu de a decide ordinea pertractâriloru, si îndemna adunarea a nu perde din vedere missiunea speciala, ce are. Archimandritulu Anglicic va sa documenteze din rescriptulu de conchiamare si din canónele bisericesci, ca despartirea Româniloru in privinti'a ierarhica si dogmatico-spirituala nu se pótescóte de sub judecat'a Mitropolitului, ca Epii fara Mitropolitulu nupotutiné sínóde, si la congressulu de pertractare nu potu intrá in meritulu lucrâriloru. Cusevic acceptéza cu incredere deplina ordinele regimului, asemene Trifunac si Volic. In fine insa se priimesce propunerea comitelui supremu Petrovic: cá sa se pastreze terenulu legalu si sa se faca alege, ear mai nainte sa fia rogatu Mai. Sea afara de congressu, cá din congressulu acest'a sa se aléga o comisiune, spre a face unu programu, care apoi sa se confereze cu sinodulu, astfelu, in cátu congressulu sa fia numai temporisatu si sa se continue dupa sinodu.— (Mai nou: infruntea foi.)

Sabiiu 10 Augustu 1864. s. n. (Tramisu). In n'a din dilele finale ale lunei Iuliu a. c. esindu cam la 8 óre dimineti'a din cuartirulu meu, vediendu tineri, cari stau in servitiu la inaltulu r. Guberniu cá practicanti de conceptu, in miscare neobicinuita si in vestminte serbatoresci, intrebu, ce e caus'a? Mi se respunde, ca astadi e consiliu plenariu, si voru denumi doi concipisti la Guberniu. Sciindu ca prin promotiunea concipistiloru Székely si Kedves de Secretari guberniali urmase inca in anulu 1863 in lun'a lui Iuliu, si sciindu ca la acelu inaltu Dicasteriu tóte religiunile au câte doi Concipisti, numai religiunile române câte unulu, eramu curiosu, cari se voru denumi din tinerii români de Concipisti. Trecu dile, trecu septemâni, si denumirile nu esira la lumina.

Ce s'a determinatu, este necunoscutu; insa Români dela Dieta, ba din tiér'a intréga ascépta cu mare sete si nerabdare, sa auda, ce s'au intemplatu in caus'a acést'a? sa véda, óre observase-va legea pentru efeptuirea egalei indreptâri a natiunei române si a confessiuniloru ei? séu remané-va liter'a mórtá fara viétia? óre inaltulu regimu tiné-va axioma juridica: Patére legem, quam tuleris ipse? Ori in urma deschide-va ocaziune, ca articolulu de lege pentru egal'a indreptâre a celoru trei limbi ale patriei sa se puna fáre amanare in lucrare? ce e caus'a intardiârei acestei'a nu scimu; insa sperámu, ca caus'a acést'a va fi deslegata spre multiamirea Româniloru, cari nu ascépta alt'a decâtu dreptate. —

In privinti'a dietei avemu acea reflectiune, ca Regalisti d. Br. Zenobiu Popu si G. Baritiu pâna 'n diu'a de astadi nu s'au aretatu la dieta. D. Baronu Popu este omu de 80 ani, si asiá locuindu in Vienn'a, este împedecatu prin betranetie,— dar d. Baritiu si Eppulu Dobr'a de ce nu vinu? nu potemu pricepe, ca nici estu din urma n'a venitu pâna acum'a nici decâtu.*) Si dintre Deputati facu unii absentari candu si candu, nesocotindu, ca absentarea loru póte fi de mare stricare. Eu acumu i retacu, insa asiu dori, cá unii cá aceia, cari, neconsederandu ca absentarea loru póte face mare stricare la consultârele dietale, sa-si dea dimissiunea si sa se aléga in locul loru ómeni de aceia, care nu au atâtea lucruri private, cátu acusi acusi sa fia siliti a parasí diet'a, si a fugi a casa, si cãri déca suntu in locul dietei, sa cerce siedintiele din inceputu pâna in fine, in siedintia sa nu faca cá unii, cari vinu la 12 óre si esu la 12¹/₂.

Asceptámu cu mare sete si reintórcerea Escellentieloru Sele Mitropolitului Alessandru Sterc'a Siulutiu si a Episcopului Baronu de Siagun'a dela bái; asemenea a Dlui Consiliaru aulicu Moldovanu,— cá sa fimu toti fatia la consultârele pentru impartirea tierei, organizatiunea politica preste totu, si a justitiei inferióre— ca acestea determina viitorulu Transsilvaniei, si alu Româniloru in Transsilvani'a locuitori. Asiá amu dori, cá sa ia parte toti membrii dietali români la consultârele asupr'a proiecteloru urbariale— asupr'a representatiunei pentru scaderea servitiului militiei cátra Monarchulu facende etc.

Se aude din isvoru siguru, ca articolulu de lege pentru suprem'a curte judiciala a venitu indereptu cu unele stramutâri. In siedinti'a de eri au fostu fatia 38 membrii dietali de natiunea Româna: si asiá n'au fostu fatia: Baritiu, Biltiu, Cipariu, (acést'a a fostu numai trei septemâni in anulu acést'a fatia); Dobr'a, Gaetanu, Hannea, Constantinu Ióann, Petru Manu, Moldovanu, Munteanu, Orbonasiu, Pantiu, Popovicu, Esc. Sea Popu, Petru Popu, Eppulu Br. de Siagun'a, Sipo-tariu, Mitr. Siulutiu.

Sabiiu in 29 Iuliu. Escelenti'a Sea V. Cancelarulu aulicu transsilvanu Br. Reichenstein, de alaltaeri e la dieta.

*) Aici d. coreps. intielege dela re deschiderea dietei.